

BEKTAŞÎLİĞE AİT YENİ BİR MECMUA: MECMU'ATÜ'R-RESÂ'İL

A New Mecmua Pertaining to Bektashism: Mecmu'atü'r-Resâ'il

Mecmu'atü'r-Resâ'il - Eine Zeitschrift zum Bektaschitentums

Tuncay BÜLBÜL*
Şerife ÖRDEK**

ÖZ

Bektaşî zümrelerin dinî öğretilerinin ve geleneklerinin kuşaktan kuşağa sözlü ve yazılı olarak aktarıldığı bilinmektedir. Bu çalışmanın ana temasını yazılı metinlerin bir örneği olan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, BEL-Yz-K 725 numarada kayıtlı “Mecmu'atü'r-Resâ'il” adlı bir mecmua oluşturmaktadır. Bu mecmuada, inanç yolunda önemli bir uygulama olan ikrar töreninin aşamaları, bazı eksiklikler olmakla birlikte, anlatıldıktan sonra On İki İmam ve On Dört Masûm-ı Pâk'ın biyografilerine yer verilmiştir. Bu biyografilerden sonra erenler meydanındaki on iki hizmet postu ve “Haza Noktatü'l-Beyân Ma-Hurûfât” başlığı altında Noktatü'l-Beyân adlı eserden küçük bir parça bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bektaşîlik, Mecmua, On İki İmam, On Dört Masûm-ı Pâk.

* Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, tbulbul@nevsehir.edu.tr.

** Arş. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, serifeordek@nevsehir.edu.tr.

ABSTRACT

It is known that religious teachings and traditions of Bektashi communities have been passed over from generation to generation in written and spoken form. The main theme in this study is to create a mecmua about “Mecmu’atü’r-Resâil” which is registered in the number of BEL-Yz-K 725 in Istanbul Atatürk Library. In this study, after the steps of the ritual which is an important practice in Bektashi belief system, with a few incompleteness are told; the biographies of On İki İmam and On Dört Masûm-ı Pâk are presented. After these biographies, twelve duty posts in saints square and which prophets and ehl-i beyt are represented as the letters in The Qur’An under the title of “Haza Noktatü’l-Beyân Ma-Hurûfât” are mentioned.

Keywords: Bektashism, Mecmua, On İki İmam, On Dört Masûm-ı Pâk.

ZUSAMMENFASSUNG

Es ist bekannt, dass religiöse Lehren und Traditionen von Bektaschi-Gemeinschaften in schriftlicher und mündlicher Form von Generation zu Generation weitergegeben wurden. Der Artikel konzentriert sich auf die Zeitschrift (Mecmua) mit dem Titel "Mecmu'atü'r-Resâ'il" aus der Atatürk Bibliothek in Istanbul mit der Nummer "BEL-Yz-K 725". In dieser Zeitschrift werden neben der im Glauben sehr zentralen Praktik des Bekennens und dessen einzelne Phasen - auch wenn nicht vollständig - die 12 Imame und die 14 Masûm-ı Pâk (die Unschuldigen) und deren Biographie dargestellt. Darauf folgend werden die zwölf Pflichten im Rahmen des Gebetsritual erläutert und auf einen Ausschnitt aus dem Werk Noktatü'l-Beyân mit dem Titel "Haza Noktatü'l-Beyân Ma-Hurûfât" eingegangen.

Schlüsselwörter: Bektaschitentum, Mecmua, 12 Imame, 14 Masûm-ı Pâk.

GİRİŞ

Mecmua, Arapça bir kelime olup *cem*' kökünden gelir. Kelime anlamı olarak toplanmış, toplanıp biriktirilmiş, bir araya getirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin bütünü manasına gelir. Mecmualar bir kişinin kalemiyle oluşturulabileceği gibi birden çok kişi tarafından da tertip edilebilir.

Mecmualar başlangıçta, birçok bakımdan benzerlikler gösteren cönkler gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şüirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin, notların, tarihî belge ve kayıtların derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap çeşidi özelliği kazanmıştır. Mecmuaların içeriğinde birçok farklı türde ve biçimde eser bulunduğu gibi, tek bir tür ve şekle münhasır mecmualar da bulunmaktadır. Örneğin, şüir mecmuaları, risale mecmuaları, hadis mecmuaları, fetva mecmuaları, dua mecmuaları, tarih manzumelerini içeren mecmualar, hutbe mecmuaları ve tıpla ilgili mecmualar gibi (Gıynaş, 2011: 246).

Alevîlik ve Bektaşîlik inanç ve kültürüyle ilgili bilgileri içeren mecmualar da kültürümüzün önemli değerlerindedir. Alevîlik ve Bektaşîliğin, çeşitli sosyal ve siyasi nedenlerden dolayı, büyük ölçüde sözlü kültüre dayanarak bugünlere geldiği bilinmektedir. Ancak bu durum onun yazılı kaynakları olmadığı anlamına gelmez. Diğer yandan Bektaşîliğin iç yapısındaki âyinler, esas, inanç ve ibâdeti saklı tutma, onları “sır” addetme prensibi dolayısıyla eski yazılı kaynaklarda yer bulamamış, ancak son dönemlerdeki metinler içerisinde yazıya geçirilerek öğrenilebilmiştir. Bektaşî inanç ve pratiklerinin yazıldığı dinî-tasavvufî metinler olan Erkânâmelerin de bu dönemde son şeklini aldığı söylenilebilir (Teber, 2008: 8). Bektaşîliğin inanç, âdâb ve erkânına dair bu kaynakların dikkate alınmaması, hem Bektaşîliğe mensup yeni kuşakların geleneklerini doğru biçimde tanıyamamasına hem de Bektaşî öğretinin modernizmin kimi anlayışlarına indirgenerek erime sürecine girmesine yol açabilir (Üzüm, 1998: 3). Üzerinde çalışılan metin tam anlamıyla bir Erkânâme özelliği taşımasa da içerisinde barındırdığı bilgiler açısından incelenmeye değer bir durum arz etmektedir.

Bu çalışmada ele alınan İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı'nda bulunan “Mecmu'atü'r-Resâ'il” adlı mecmua 169,3 x 129,6 ölçülerinde olup 37 varaktır. Mecmua kendi içerisinde bir bütünlüğe sahip değildir. Mecmuanın içindeki

yazı karakterleri ve anlatım farklılıkları, sonradan yapılan eklemeler eserin farklı zaman aralıklarında farklı kişiler tarafından kaleme alındığını düşündürmektedir. Mecmuanın ilk 30 varacağı hareketli olup nesih yazı biçimiyle kaleme alınmıştır. Sonraki 7 varaklık kısım ise harekesiz olup tâlik yazı biçimiyle devam etmektedir. Mecmuada, tertip tarihiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

“Mecmu'atü'r-Resâ'il” adlı mecmua Bektaşîliğe yönelik dinsel pratikleri, duaları ve şîirleri içermesinin yanında Nâd-ı Ali, On İki İmam ve On Dört Masûm-ı Pâk için yazılan Salavatnameyi içerdiği görülmüştür. Bunların yanında mecmua, sabah gülbenginden başlamak üzere niyaz, tac, tığ-bend, teslim, çerâğ, meydan taşı, ikrar, gusl vb. gibi Bektaşî erkânının temel unsurlarının pratiği esnasında söylenen “tercüman”ları da bünyesinde barındırmaktadır. Aynı zamanda mecmuada On İki İmam'ın imamet süreleri ile nerede öldükleri ve kim tarafından şehit edildikleri, kabirlerinin nerede bulunduğu gibi bilgileri içeren bir kısmın yanında On Dört Masûm-ı Pâk'ın isimleriyle kim tarafından katledildiklerini ve kabirlerinin nerede olduğunun ifade edildiği bir kısım da bulunmaktadır. Mecmuada yer alan bir diğer bilgi de Hacı Bektaş Veli'nin silsilesidir. Bu bölümde Hacı Bektaş Veli'nin babasından başlayarak Hz. Muhammed'e kadar tüm silsilesi sayılmış ve kendisinin seyyid olduğu vurgulanmıştır. Ardından mecmuada Bektaşîlikte bulunan 12 postun neler olduğu tek tek sayılmış ve bu postların kimlere ya da neye nispet ettiği sıralanmıştır. Mecmuanın son kısmında ise Hz. Ali'ye nispet edilen Noktatü'l-Beyân¹ adlı eserden küçük bir parça bulunmaktadır. Bu küçük parçada Kur'an-ı Kerim'i oluşturan harflerin peygamberlerden ve ehl-i beytten kimleri temsil ettiği üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmanın ana temasını İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, BEL-Yz-K 725 numarada kayıtlı “Mecmu'atü'r-Resâ'il” adlı yazma eserin transkripsiyonlu metni oluşturacaktır.

Çeviri Yazılı Metin

[1b] Nâd-ı 'Ali²

Bi'smi şâh, ismi şâh, cismi şâh. Nâd-ı 'Aliyyen muzhîrül-'acâyib tecidehü 'avnen leke fi'n-nevâ'ib ve'l-garâ'ib 'arzen ila'llâhi hâceten min külli hemmim ve gâmmim seyenceli ve bi-âzametike yâ Allâh yâ Allâh yâ Allâh ve bi-nûri

1 Hz. Ali'ye nispet edilen bu eserin Türkçeye tercüme ve şerhleri yapılmıştır.

2 Ali'ye seslenme”, Ali'yi yardıma çağırma” anlamında sabah ve akşamları ya da törenlerde okunan bir dua (Korkmaz, 1994: 261).

nübüvvetike yâ Muḥammed yâ Muḥammed yâ Muḥammed ve bi-sırrı velāyetike yâ ‘Alī yâ ‘Alī yâ ‘Alī. [2a] Lā ilāhe illā’llāh Muḥammedün rasūlu’llāh. ‘Aliyyün veliyyu’llāh ve bi-ḥaḥḥı Ḥadīcetü’l-Kübrā ve bi-ḥaḥḥı Fāṭimatü’z-Zehrā, ‘arş [u] kürsî, levḥ ü ḳalem, nūr u ziyā ve bi-ḥaḥḥı İmām-ı Ḥasan ḥulḳı’r-Rızā ve bi-ḥaḥḥı İmām-ı Ḥüseyn şāh-ı şehīd-i deşt-i Kerbelā ve bi-ḥaḥḥı ‘arş u kürsî, levḥ ü ḳalem edriknî edriknî edriknî. Yâ muḥavvile’l-ḥavli ḥālenā min külli ḥālihî [2b] ḥavvil ḥālenā ilā aḥseni’l-ḥāl bellignî murādî ve’l-maḥşudî lā fetā illā ‘Alī lā seyfe illā Zülfiḳār³. Her ḳazā ḳandan gelir def’ eylesin Perverdigār. Hū dost.

Nād-ı ‘Alī-i Muḥtaşara

Nād-ı ‘Aliyyen muḫrîr’l-‘acāyib tecidehü ‘avnen leke fi’n-nevāyib lî ila’llāhî ḥācetî min külli hemmim ve ḡammim seyencelî [3a] bi-ażametike yâ Allāh yâ Allāh yâ Allāh ve bi-ḥaḥḥı nūri nübüvvetike yâ Muḥammed yâ Muḥammed yâ Muḥammed ve bi-ḥaḥḥı nūri velāyetike yâ ‘Alī yâ ‘Alī yâ ‘Alī edriknî edriknî edriknî. Yâ muḥavvile’l-ḥavli ve’l-aḥvāli ḥavvil ḥālenā ilā aḥseni’l-ḥāl⁴. Hū dost.

Şalavāt-nāme-i Dūvāz-deh İmām ve Çār-deh Ma‘şüm-ı Pāk⁵ [3b]

Bi’smi’l-lāhî’r-raḥmānî’r-raḥīm. Allāhümme şalli ve sellim ‘alā nūri cemāl seyyidinā Ḥāzret-i Muḥammedü’l-Muştafā⁶. Allāhümme şalli ve sellim ‘alā nūri cemāl seyyidinā Ḥāzret-i İmām ‘Aliyyü’l-Murtażā ve bi-nūri Ma‘şüm-ı Muḥammedü’l-Ekber. Allāhümme şalli ve sellim ‘alā nūri cemāl seyyidinā Ḥāzret-i Ḥadīcetü’l-Kübrā zevceyi seyyidinā rasūlu’llāh. [4a] Allāhümme şalli ve sellim ‘alā nūri cemāl seyyidetenā Ḥāzret-i Fāṭimatü’z-Zehrā binti seyyidinā

3 Şab’ın adıyla, Şab’ın ismiyle, Şab’ın cismiyle... Allah’ın kudret eseri olan keramet sahibi Ali’yi çağır. Vekillerin arasında onu yardımcı bulursun. Ey Allah’ın senin azaametinle, ey Muhammed senin nübüvvetinle ve ey Ali senin velayetinle bütün dert ve üzüntüler açılır ve aydınlığa dönüşür. Allah’tan başka ilah yoktur, Muhammed onun elçisidir. Ali, Allah’ın velisidir. Hadīcetü’l-kübrā ve Fāṭimatü’z-zehrā hakkında için, arş u kürsî, levḥ ü kalem ve nūr u ziyā hakkında için, İmam Hasan ve Kerbelā çölünün şehidi İmam Hüseyin hakkında için, arş u kürsî, levḥ ü kalem hakkında için yetiş ya Ali. Ey balden bale çeviren! Halimizi en güzel bale çevir. Ali’den başka yığıt, Zülfiḳār’dan başka kılıç yoktur.

4 Allah’ın kudret eseri olan keramet sahibi Ali’yi çağır. Vekillerin arasında onu yardımcı bulursun. Ey Allah’ın senin azaametle, ey Muhammed senin nübüvvetinle ve ey Ali senin velayetinle bütün dert ve üzüntüler açılır ve aydınlığa dönüşür. Ey balden bale çeviren! Halimizi en güzel bale çevir.

5 On İki İmam’ın ve On Dört Ma’sum-ı Pāk’in adları anılarak okunan, Allah’ın rahmet ve selamının onların üzerine olması dileğini dile getiren dua (Korkmaz, 1994: 305).

6 Rabman ve Rahim olan Allah’ın adıyla. Ey Allah’ım, efendimiz Muhammed Mustafa’nın cemali nurunu mübarek kıl ve artır, salāt ve selām ona olsun. Bundan sonraki ifadeler de On İki İmam ve On Dört Masum-ı Pāk’in özelliklerini ifade eden aynı tarzda yazılmış dua cümleleridir.

rasûlu'llâh. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm Hasan hülku'r-Rızâ ve bi-nûri Ma'sûm-ı 'Abdullâh. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm Hüseyin şâh-ı şehîd-i deşt-i Kerbelâ. [4b] Ve bi-nûri Ma'sûm-ı 'Abdullâh ve bi-nûri Mâ'sûm-ı Kâsım. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm Zeyne'l-'Âbidîn ve bi-nûri Ma'sûm-ı Hüseyin ve bi-nûri Ma'sûm-ı Sa'id Kâsım. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm-ı Muhammed Bâkır ve bi-nûri Ma'sûm-ı 'Aliyyü'l-Akâtâr. [5a] Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm Ca'ferü's-Şâdiq ve bi-nûri Ma'sûm-ı Yahyâ El-Hâdî ve bi-nûri Ma'sûm-ı 'Abdullâh. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm Mûsâ Kâzım ve bi-nûri Ma'sûm-ı Şâlih ve bi-nûri Ma'sûm-ı Tayyib. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Sulţân-ı Hürâsân [5b] Hazret-i İmâm 'Alî ibn Mûsâ Er-Rızâ. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm Muhammedü't-Takî ve bi-nûri Ma'sûm-ı Tâhir ve bi-nûri Ma'sûm-ı Ca'fer. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm 'Aliyyü'n-Nâkî ve bi-nûri Ma'sûm-ı Ca'fer ve bi-nûri Ma'sûm-ı Kâsım. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ [6a] Hazret-i İmâm-ı Hasanü'l-'Askarî. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nûri cemâl seyyidinâ Hazret-i İmâm Muhammed Mehdi şâhibü'z-zamân ve hüccetü'l-burhân şalavatu'llâhü te'alâ 'aleyhim ecma'in ve selâmetü'l-yevmi'd-dîn.

Şalavât-nâme-i Duvâz-deh İmâm⁷

Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidinâ Hazret-i Muhammedü'l-Muştafa⁸. [6b] Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidinâ Hazret-i İmâm 'Aliyyü'l-Murtaza. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidetenâ ve seyyidetü'n-nisâ'ü'l-'âlemîn Hazret-i Hadîcetü'l-Kübrâ ve Faţmatü'z-Zehrâ. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidinâ Hazret-i İmâm Hasan hülku'r-Rızâ. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidinâ Hazret-i İmâm Hüseyin şâh-ı şehîd-i [7a] deşt-i Kerbelâ. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidinâ Hazret-i İmâm-ı Zeyne'l-'Âbidîn. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidinâ Hazret-i İmâm-ı Muhammedü'l-Bâkır. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ seyyidinâ Hazret-i İmâm-ı Ca'ferü's-Şâdiq. Allâhümme şalli

7 On İki İmâm'ın adları anılarak okunan, Allah'ın rahmet ve selamının onların üzerine olması dileğini dile getiren dua (Korkmaz, 1994: 305).

8 *Ey Allah'ım, efendimiz Muhammed Mustafa'nın nurunu mübarek kıl ve artır, salât ve selâm ona olsun.* Bundan sonraki ifadeler de On İki İmâm'ın özelliklerini anlatan aynı tarzda yazılmış dua cümleleridir.

ve sellim ‘alā seyyidinā Ḥazret-i İmām-ı Mūsā’-i Kāzım. Allāhümme şalli ve sellim ‘alā seyyidinā Ḥazret-i İmām-ı ‘Alī Mūsā er-Rızā. Allāhümme şalli [7b] ve sellim ‘alā seyyidinā Ḥazret-i İmām-ı Muḥammedü’t-Taķī. Allāhümme şalli ve sellim ‘alā seyyidinā Ḥazret-i İmām-ı ‘Aliyyü’n-Nākī. Allāhümme şalli ve sellim ‘alā seyyidinā Ḥazret-i İmām-ı Ḥasanü’l-‘Askerī. Allāhümme şalli ve sellim ‘alā seyyidinā Ḥazret-i İmām-ı Muḥammedü’l-Mehdī şāhibü’l-‘aşrı ve’z-zamān şalavātu’llāhi ve selāmuhū te‘alā ‘aleyhim ecmā’ın. [8a] Allāhümme inne hā’ulā’i ümmetenā ve sādātenā ve küberā’enā ve şüfe‘ā’enā bihim netevellā ve min a‘dā’ihim neteberrā fi’d-dünyā ve’l-āḫireti. Allāhümme’rzuķnā şefā‘atehüm ve ziyādenā maḥabbetehüm ve’ḥşurnā ma‘ahüm. Bi-raḫmetike yā erḫama’r-raḫimīn⁹.

Fātiḫatü’l-Fuķarā

Bi’smi’l-lāhi’r-raḫmāni’r-raḫīm. El-ḫamdü li’llāhi’l-lezi ce‘alenā min ümmeti ḫabībīhi [8b] ve ḫalīlihi server-i enbiyā ḫabīb-i Ḥudā rasül-i kibriyā Muḥammedü’l-Muḫtafā Rabbi’l-‘ālemīne el-lezi şayyarenā min zümreti veliyyīhi ve vaşıyyīhi şāh-ı evliyā şīr-i Ḥudā Ḥazret-i İmām-ı ‘Aliyye’l-Murtażā ve şalli ‘alā ümmi’l-mü’mīnīne zevcetü’n-nebiyyi’t-tayyibīne’t-tāhirīne Ḥazret-i Ḥadīcetü’l-Kübrā ve şalli ‘alā seyyidetenā en-nisā’ü’l-‘ālemīn [9a] ve binti rasüli’s-şakāleyn Ḥazret-i Fāḫımatü’z-Zehrā. Er-raḫmani’r-raḫīm el-lezi nevvere kulübenā bi-maḥabbeti’l-Ḥasani’l-Müctebā ve bi-meveddeti’l-Ḥüseyn-i şāh-ı şehīd-i deşt-i Kerbelā māliki yevmi’d-dīn el-lezi meleki ‘aleynā Zeyne’l-‘Ābidīne bi’l-‘imāni ve’l-hidā iyyāke na‘büdü ‘ibādeten tübelliğunā bi’l-iķāmeti ve bi-şoḫbeti Muḥammedi’l-Bāķır ve Ca‘feri’s-Şādık [9b] ve Mūsā el-Kāzım ve ‘Alī Mūsā Er-Rızā ve iyyāke nesta’ın kemā isti‘āne bike Muḥammedü’t-Taķıyyü’l-Cevād ve ‘Aliyyü’n-Naķıyyü’l-hidā el-lezi bi-himā min ehli’l-mecdi ve’l-‘ulā ihdinā’s-şırāte’l-müstaķīm şırāte’l-iķāmeti’l-mecdi ve’l-hidāyeti ve’l-‘ulā el-lezi hüve mine’l-muķtedā’i şırāte’l-lezīne en‘amte ‘aleyhim hüve mütābe‘atün Ḥasenü’l-‘Askerī [10a] hüve mütābe‘atün Muḥammedü’l-Mehdī hāzā şāhibü’l-‘aşrı ve’z-zamāni ğayri’l-mağzūbi ‘aleyhim ve la’ḏ-ḏāllīn el-münkeri mine’l-ehli’l-bid‘ati ve’l-hidā ilāhi istecib du‘ā’enā ve yessir murādenā ve sehḫil umürenā yā sāmi’ü’d-du‘ā’i ve neşhedü en lā ilāhe illa’llāhü vaḫdehu lā şerike leḫü’l-esmā’ü’l-ḫüsnā ve neşhedü enne Muḥammeden ‘abdühü ve rasūluḫü el-lezi hüve fi-şānihi [10b] süretü’n-

9 *Allah’ım muḫakkak ki onlar efendilerimiz, büyüklerimiz, ümmetimiz, şefaātçilerimiz düşmanlarının karşısındayız. Biz onlarla dünyada ve ahirette bereketleniyoruz. Ey Allah’ım şefaātleri ile rızıklandır bizi, muḫabbetlerini artır, onlarla başret, bize merhamet et, ey merhametlilerin en merhametlisi.*

necmi ve 'd-đuhâ ve neşhedü enne emîre'l-mü'minîn 'aliyyen veliyyü'llâhi'l-lezi hüve fi-şânihi nezelet Sûretün Hel Etâ ve şalli 'alâ Muhammedin ve 'alâ âlihi ve evlâdihî ve ehl-i beytihi ecma'în eṭ-ṭayyibeyni't-ṭâhireyni âmîn. Bi-ḥürmeti seyyidi'l-mürselîn ve'l-ḥamdülillâhi rabbi'l-'alemîn¹⁰.

Gülbeng¹¹-i Şabâh [11a]

Allâh Allâh! Şabâhlarımız ḥayr ola, ḥayrlar fetḥ ola, şerler def' ola, münkir münâfık mâṭ ola, yezîdler ḳahr ola, murâdlar ḥâşıl ola, Düvâz-deh İmâm, Çâr-deh Ma'şüm-ı Pâk yardımcımız ola, pîrimiz ḳuṭb-i 'âlem Hünkâr Hacı Bektaş Velî, Seyyid Bâlım Sulṭân Efendimiziñ ḥüsn-i himmetleri üzerimize ḥâzır [11b] ve nâzır ola, Seyyid 'Alî Sulṭân ve Aḳ Yazılı Sulṭân ve Abdâl Mûsâ Sulṭân Efendilerimiziñ ve Kâffer-i Ehlü'llâh efendilerimiziñ ḥüsn-i himmetleri ḥâzır ve nâzır ola. Cümle ehl-i imân ḳarındaşlarımızı evḥâm-ı ḥayâletden ve vesvese-i şeyṭâniyyeden ve şehvâtiyyeden şaklaya bekleye. Lâ fetâ illâ 'alî [12a] lâ seyfe illâ Zü'l-fiḳâr¹². Her ḳazâ her belâ ḳandan gelir def' eylesin Perverdigâr, Yezîd'iñ boynından eksik olmaya tiğ ile teber, İmâm-ı Ca'fer-i Şâdiḳ ḳavlince budur mu' teber. Yuf münkire, la'net yezîde, raḥmet mü'mine. Şehîd-i deşt-i Kerbelâ efendimiziñ ḥüsn-i himmetleri ḥâzır ve nâzır [12b] ola, faḫrımız mezîd kendimiz 'azîz ola, şabâhımızñ ḥaḳlı ḥayrlısı gele, kerem-i evliyâ, dem-i pîr, dem-i mürşîd gerçekler demine hü.

10 *Alemlerin rabbi olan Allah'a, Muhammed Mustafa'ya, Allah'ın sevgilisi ve peygamberlerin en değerlisine bizçi sevgili ve dost yaptığın için hamd olsun. Bizçi Allah'ın dostunun zümresinden eyleyen Allah'a hamd olsun. Allah'ın aslanı ve dostu Hz. Ali'nin de dostundan eyleyen Allah'a hamd olsun. Mü'minlerin annesine dua et ve peygamber efendimizin temiz ve güzel eşi Hz. Hatice'ye dua et. Dünya kadınlarının efendisi olan Hz. Fatma ve Hz. Zebra'ya dua et. Rahman ve rabim olan Allah'ın adıyla. Kербela çölünün şebitlerinin şabı olan Hüseyin'in sevgisi ve seçkin Hasan'ın muhabbeti kalplerimizi aydınlatsın. Din gününün sabibi Zeynel-Abidin hidayet ve iman ile bizim sahibimizdir. Muhammedi'l-Baḳır, Ca'feri's-Sadık, Musa el-Ḳazım, Ali Musa Er-Rıza'nın sevgisine sobbetine bizçi ulaştıran ibadettir. Şan ve şeref sabibi olan Muhammedi'l-Taki el-Cevad ve Aliyyü'n Naki'nin yardım istediği gibi yardım isteriz. Muktedanın yolu olan şan, şeref ve hidayet yoluna bizçi ulaştır. Bizçi zamanın sabibi Muhammed Mehdi ve Hasan el-Askeri'ye tabi et. Bizçi kızdıklarının ve sapkınların yoluna iletme. Allah'ın bizim duamızı kabul eyle, muradımızı ve işlerimizi kolaylaştır. Ey duaları duyan kişi, Allah'tan başka hiçbir ilah olmadığına şehadet ederiz. O'nun hiçbir ortağı yoktur. O'nun güzel isimleri vardır ve Hz. Muhammed'in de onun elçisi olduğuna şehadet ederiz. O yücedir. Hz. Ali Allah'ın dostudur. Muhammed'e ve onun ehl-i beytine, ailesine, çocuklarına dua et.*

11 *Tarikat törenlerinde, yüksek sesle okunan özel dua, yakarıştır (Korkmaz, 1994: 146). Bektaşî âyinlerinde çeşitli hizmet ve erkân törenlerinde uzun ve çoğunlukla mürşîd tarafından okunan dualara verilen addır (Teber, 2008: 116).*

12 *Ali'den başka yiğit, Zülfikardan başka kılıç yoktur.*

Tercümân¹³-1 Vaḥdet

Bi'smi şâh, Allâh Allâh! Vaḥdetler ḥayr ola, ḥaylar fetḥ ola, şerler def' ola, Ḥaḳḳ, Muḥammed, 'Alî, On İki İmâm, On Dört Ma'sûm-ı Pâk Efendilerimiz seyr-i [13a] cemâllerinden ayırmaya, er ḥaḳ tarîkat qarındaşlarımız postunda arslan sözlerin, üstün gönüllerin rüşen eyleye, nefis-i şûm şerrinden ḥalâş eyleye Allâh. Erenler gözcimiz ola, nûr-ı nebî, kerem-i 'Alî, pîrimiz Ḥünkâr Ḥacı Bektaş Velî. Bi'smi'llâh ve bi-emri'llâh yâ Şâh-ı Ḥorâsân. Küllü men 'aleyhâ fânin¹⁴ ve yebkâ vechu [13b] rabbike zü'l-celâli ve'l-ikrâm¹⁵. Gerçekler demine hü.

Meydân¹⁶ Eşiğinde Niyâz Tercümânı

Eşiğinde koymuşum cân u seri, tâ vücûdum ola şâf, hem budur eşiğinde niyâz, ḥâcetimdir ser-nazar. Allâh, eyva'llâh.

Dergâha vardıkda ḥuzûr-ı erenlere bu selâmı vire: [14a] "Es'selâmü 'aleyküm ey erenler, bu dünyâ varlığını terk kılanlar teveffenî müslimen ve'l'ḥıḳni bi's-şâliḥin¹⁷".

Dâr¹⁸ Tercümânı

Bi'smi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm. Bi'smi şâh. Rabbenâ zalemnâ enfüsenâ ve in-lem tağfirlenâ ve terḥamnâ lenekünenne mine'l-ḥâsirîn¹⁹. Allâh Allâh, yüzüm yirde, özüm darda, erenler [14b] meydânında Muḥammed, 'Alî yolunda cânım ḳurbân, tenim tercümân. Bu faḳîrden incinmiş, ağrınmış cân qarındaşı var ise dile gelsün, bile gelsün. Allâh, eyva'llâh.

Tercümân-ı Niyâz

Allâh Allâh, ḳaşların miḥrâba qarşı ben niyâza gelmişim. Ḳibleyi gördüm, anuñçün ben namâza gelmişim. [15a]

13 Gerek ayin-i cem gerek diğerk hizmet ve erkân törenlerinde bir iş yapılırken söylenen, çoğru manzum olarak düzenlenmiş övgü ve dualara verilen addır (Teber, 2008: 116).

14 *Yer üzerinde bulunan ber canlı yok olacaktır* (Rahman 26).

15 *Ancak azamet ve ikram sabibi Rabbinin zâtı bâkî kalacaktır* (Rahman 27).

16 Tekkelerde cem'in yapıldığı geniş oda (Korkmaz, 1994: 241).

17 *Benim canımı müslüman olarak al ve beni salıbler arasına kat* (Yusuf 101).

18 Tarikatla ilgili törenlerin yapıldığı meydan ya da meydan odasının orta yeri (Korkmaz, 1994: 86).

19 *Rahman ve Rabim olan Allah'ın adıyla... Ey Rabbimiz! Biz kendimize zülüim ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımasızsan mutlaka zıyan edenlerden oluruz* (Araf 23).

Tercümân-ı Niyâz

Bi'smi şâh ve li'llâhi'l-maşrıku ve'l-mağribü fe-eynemâ tuvellü fe-şemme vechu'llâhi²⁰. Sîmâhüm fi-vücühîhim min eşeri's-sücüd²¹.

Tercümân-ı Tâc²²

Bi'smi şâh, Allâh Allâh, erenler dergâhında kemter kemîne, yüzüm hâk eyledim rüy-i zemîne, giyiben Kaygusuz'dan [15b] tâc-ı 'izzet, Hağ hü diyelim erenler demine. Ber-cemâl-i Muğammed, kemâl-i Hâsan ve Hüseyn, 'Alî-râ bülend-i şalavât.

Tercümân-ı Tiğ-bend²³

Allâh Allâh, hîdmet-i merdânemiñ dilbendimi, güşvâra koymuşum mürşid pendimi, rehber ile pîre yetdim, tağdı Selmân boynuma tiğ-bendimi. Ber-cemâl-i Muğammed, kemâl-i Hâsan ve Hüseyn, [16a] 'Alî-râ bülend-i şalavât.

Tercümân-ı Teslîm²⁴

Bi'smi şâh, Allâh Allâh, erenlere erkân oldı imânım, kalmadı gönümde şekk ü gümânım, tağıp teslîmimi oldum hağğa teslîm, erenler bâbında fedâ hîzmetinde terk-i cânım.

Tercümân-ı Çerâğ²⁵

Allâh Allâh, çerâğ-ı evliyâ nûri's-semâvât, [16b] ki bu menzildir ol Tûr-ı münâcât, kaçan rûşen ola kıl niyâzı, ver Muğammed, 'Alî'ye cândan şalavât. Ber-cemâl-i Muğammed, kemâl-i Hâsan ve Hüseyn, 'Alî-râ bülend-i şalavât.

20 *Allah'ın adıyla... Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü oradadır* (Bakara 115).

21 *Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir* (Fetih 29).

22 Dervişlerin başlarına giydikleri başlık (Korkmaz, 1994: 336).

23 İkrar ayininde mürşit tarafından üç düğüm atılarak nasip alan canın beline yöntemine uygun biçimde bağlanan ve o gün tğlanan kurbanın yününden örülmüş kuşak (Korkmaz, 1994: 358).

24 Mürşite kendini verme, onun buyruğu altına girme (Korkmaz, 1994: 355).

25 Hz. Muhammed'in Tanrı'dan gelen ilk ışık olması anısına ruhun aydınlanmasının bir sembolü olarak algılanan ve cem törenlerinde kullanılan kandil, lamba, mum ya da çıra (Korkmaz, 1994: 80).

Tercümân-ı Meydân Taşı²⁶

Allâh Allâh, Şâh Muḥammed, dost ‘Alî, hâzır ve gâ’ib ‘ayn-ı cem erenleriniñ gül cemâline ‘aşk olsun. [17a] Ber-cemâl-i Muḥammed, kemâl-i Ḥasan ve Ḥüseyn, ‘Alî-râ bülend-i şalavât.

Tercümân-ı Kürre²⁷

Allâh Allâh, bi’smi şâh-ı velî, âl-i Muḥammed ‘Alî, ismi şâh-ı velî, âl-i Muḥammed ‘Alî, cismi şâh-ı velî, âl-i Muḥammed ‘Alî, kürresine koydum seri, ikrârıma rehber delîl-i havâlet-i Aḥmedü’l-Yesevî. Ber-cemâl-i Muḥammed, kemâl-i Ḥasan ve Ḥüseyn, ‘Alî-râ bülend-i şalavât. [17b]

Tercümân-ı İkrâr²⁸

Allâh Allâh, şâh-ı merdân kuluyum, âl-i ‘abâ nesliyim, mezheb-i pâk mezhebindenim, Gürûh-ı Nâciye’denim, zümre-i Bektaşiyedenim, rehberim oldu Muḥammed, mürşidimdir Murtażâ. Ber-cemâl-i Muḥammed, kemâl-i Ḥasan ve Ḥüseyn, ‘Alî-râ bülend-i şalavât.

Tercümân-ı Ğusl²⁹

Neveytü en iğteselü aġselen cemî‘i fenâ’i [18a] iştiġâlî’d-dünyâ ve mâ teşebbehe zâlike taġarrüben ila’llâhi te‘âlâ. Tarîki’l-enbiyâ’i ve’l-evliyâ’i’l-ebrâri abdâli yâ Muḥammed, yâ ‘Alî³⁰. Hû dost.

Tercümân-ı Âbdest³¹

- 26 1. Meydanda, giriş kapısının solunda yer alan ve *Kolu Açık Hacim Sultan* adına kurulan, suçluya ceza makamını temsil eden taş. 2. Meydan taşı, suçlulara ceza verilme yeridir. Erenler yolundan sapanlar burada terbiye edilir. Sahibi *Kolu Açık Hacim Sultan*’dır. Elinde Hz. Ali’nin Zülfikâr’ını temsil eden tahta bir değnek vardır. Korkulacak, çekinilecek bir makamdır (Korkmaz, 1994: 242).
- 27 1. Bütün noktaları merkezinden aynı uzaklıkta bulunan kapalı bir yüzeyle sınırlandırılmış cisim. 2. Dünya, yeryüzü. 3. Hazret-i Fatma ocağı (Korkmaz, 1994: 224).
- 28 Tarikata girmek için verilen söz (Korkmaz, 1994: 181).
- 29 1. Ayin ve törenlere girmeden önce kirlilik olarak algılanan durumlardan arınmak için yapılan yıkanma. 2. Ahdi yenileme (Korkmaz, 1994: 145).
- 30 *Dünya meşgalelerinden ve ona benzeyen şeylerden temizleyen bir temizlik niyeti ile gusle niyet ettim. Peygamberlerin, ebrar ve abdal olan evliyalarn yoluna daha yakın olmak için. Ya Muhammed, ya Ali!*
- 31 Taharet-i sugra. Abdest erkânı’nda ikrar verecek olanın ya da hizmete gelenin kurbanı meydan’a sokulur. Bu sırada nefesler okunur, sazlar çalınır. Kurban, Dede’ye götürülür ve onun tarafından tekbirlenir. Daha sonra kucaklanarak yere bastırılmadan taşınıp abdest

Bi'smi şāh, dest-i kudretu'llāh, cemāl-i rasūlu'llāh, kemāl-i şāh-ı merdān, kerāmet-i Hācī Bektaş Velī üzerimize hāzır ve nāzır ola. Ber-cemāl-i Muḥammed, kemāl-i Ḥasan [18b] ve Ḥüseyn, 'Alī-rā bülend-i şalavāt.

Tercümān-ı Cāme-şūy³²

Bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm. Ve izā şī'nā beddelnā emşālehüm tebdilen³³. Ber-cemāl-i Muḥammed, kemāl-i Ḥasan ve Ḥüseyn 'Alī-rā bülend-i şalavāt.

Tercümān-ı Tırāş³⁴

Tırāş oldum bugün minnet Ḥudā'ya, tevellāmız Muḥammed Muştafā'ya, [19a] teberrā kılmışız biz Ḥāriciye, esir olduk 'Aliyye'l-Murtażā'ya, tırāş oldum bugün el-ḥamdü li'llāh, Ḥudā'nın birliğine eş-şükrü li'llāh, Muḥammed 'Alī'niñ ḥürmetiçün, bu dergāhdan ayırma ey ḡanī şāh. Ber-cemāl-i Muḥammed, kemāl-i Ḥasan ve Ḥüseyn, 'Alī-rā bülend-i şalavāt.

Şu İçmeden Evvel Okunacak Tercümān [19b]

Bism-i şāh-ı şehīdān raḥmetu'llāh, İmām-ı Ḥüseyn cennetu'llāh, yā ḥurre şehīd-i cemālu'llāh. Ber-cān-ı Yezīd-i la'netu'llāh

Şu İçdikden Şoıra

İmāmlarıñ rūḥ-ı revānları şād u ḥāndān ola, 'aşıklarınñ faḥrı mezīd ola, la'net ber-cān-ı Yezīdān, raḥmet be-rūḥ-ı revān-ı şehīdān. [20a]

Hilāl Göründükde

Bism-i şāh, Allāh Allāh, şükr ki māh gördüm, cemāle vāşıl oldum, nūru gözümde, cemāli yüzümde. Ber-cemāl-i Muḥammed, kemāl-i Ḥasan ve Ḥüseyn, 'Alī-rā bülend-i şalavāt.

Tercümān-ı Türbe³⁵

verildikten sonra tıḡlanır (Korkmaz, 1994: 14).

32 Farsça olan bu kelime "çamaşır yıkamak" anlamına gelmektedir.

33 *Dilediğimiz nakit elbette onların yerine başka benzerlerini de getirebiliriz* (İnsan 28).

34 Tırāş erkānında saç, sakal, kaş, bıyık gibi yüzde çıkan kıl örtüsünü kesmek (Korkmaz, 2008: 480).

35 Tarikat uluları için yapılmış mezar yapısı. Türbe niyazı; Ayakta başı öne eğip elleri sandukaya dokundurarak içinde yatan ölünün ayak ucuna, bel hizasına ve baş ucuna edilen niyaz

Allāh Allāh, cemālīndir seniñ nūr-ı İllāhī, yüzüñdür ‘ālemiñ mihriyle māhı, [20b] ayağñ turābı ey mazhar-ı Hāk, erenlere başıññ tāk-ı külāhı, niyāz olsun saña dünyā ve ‘uqbā, ki sensin dīn ü dünyā pādīşāhı. Rabbü'l-maşriku ve Rabbü'l-mağribü³⁶. Fe-eynemā tuvellū fe semme vechu'llāhı³⁷. Sīmāhüm fi vücūhihim min eşeri's-sücüdi³⁸. Ber-cemāl-i Muḥammed, kemāl-i Ḥasan ve Ḥüseyn ‘Alī-rā bülend-i şalavāt. [21a]

Tercüman-ı Kırbān³⁹

Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm. İñne şalātī ve nūsūkī mahyāyī ve memātī li'llāhi Rabbi'l-'ālemīn⁴⁰. Lā şerīke lehü ve bi-zālike ümirtü ve ene evvelü'l-müslimīn. İsmi şāh taqabbel minnī kemā taqabbelte min İbrāhīm ‘aleyhi's-selāmü⁴¹. Allāh Allāh, kırbān-ı İsmā'ıl, fermān-ı celil, delil-i Cebrā'il. Bismi'llāhi Allāhü ekber ve Allāhü ekber ve li'llāhi'l-ḥamd. [21b]

Tercümān-ı Şerbet⁴²

Allāh Allāh, teşneyem āb-ı tāhūra. Naşib it yā Hudā saqqā, ezüpdür āb-ı engürü Muḥammed Muştafā saqqā, olupdur sākī-i Kevşer ‘Aliyye'l-Murtażā saqqā, gözüm yaşın sebīl itdim Ḥüseyn-i Kerbelā saqqā. Ber-cemāl-i Muḥammed, kemāl-i Ḥasan ve Ḥüseyn ‘Alī-rā bülend-i şalavāt. [22a]

Biri Sefere Gideceği Vaqt Mürşidinden Vedā' Tercümāni

(Korkmaz, 1994: 360-361).

36 O, doğunun ve batının Rabbidir (Rahman 17).

37 Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır (Bakara 115).

38 Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir (Fetih 29).

39 1. Tarikat erkânında gösterilen durumlarda Hakk'a yürümeden Hakk'a kavuşmanın anısına lokma edilip yenmek için tıglanan belli özelliklere sahip hayvan. 2. Hak yoluna kendi canından geçen başını yola adayan tarikat yolcusu. 3. Tarikat yolunda bir engel olarak beliren ve feda edilmesi gereken, tıglanan hayvanla simgelenen nefis. 4. Tarikat erkânında olan ayin, tören, toplantı (Korkmaz, 1994: 220).

40 Ey Muhammed, de ki: "Şüphesiz benim namazım da diğer ibadetlerim de yaşamam da ölüümüm de âlemlerin Rabbi Allah içindir (En'am 162).

41 O'nun ortağı yoktur ve ben bununla emrolundum ve ben bu emre teslim olan Müslümanların ilkiyim. İbrahim a.s.'dan kabul ettiğim gibi benden de kabul et.

42 İçki içilmeyen Alevî bölgelerinde cemlerde içki yerine sunulan şekerli içecek (Korkmaz, 1994: 330).

Allāh Allāh, qadr-i vişālîñ 'id-i sa'adet, mäh-ı cemālîñ rüz-ı kıyāmet. Dem āhır oldı, ğam zāhır oldı, gelmek irādet, gitmek icāzet. Ber-cemāl-i Muḥammed, kemāl-i Ḥasan ve Ḥüseyn 'Alī-rā bülend-i şalavāt. [22b]

Tercümān-ı Sefer

Allāh Allāh, üç Muḥammed, dört 'Alī, iki Ḥasan, Kāzım, Ca'fer, Ḥüseyn gül beden hürmetine... Yā İlāhî kıl 'atā nice şād u nuşret ü feth. Ber-cemāl-i Muḥammed, kemāl-i Ḥasan ve Ḥüseyn 'Alī-rā bülend-i şalavāt.

Anı da yola 'azîmet eyleye. [23a] Muḥarremü'l-ḥarāmîñ onuncu günü zuhrîñ zevāl vaqtinde mü'min olana ziyāret şāh-ı şehīdān-ı Kerbelā için kırā'ati lāzım gelen Allāhümme la' n evvele zalālîmi zaleme ḥaqqı Muḥammedin ve ālī Muḥammedin ve āhırî tābiin lehu 'alā zālîke. Allāhümme el-la'ni'l-işābeti'l-leti cāhideti'l-Hüseyn ve şāyi'ati ve bāyi'ati ve tābi'ati 'alā men qatelehünne. Allāhümme el-'anhüm cemī'an. [23b] ve tābi'ati alā men qatelehünne. Allāhümme el-'anhüm cemī'an⁴³.

Esselāmu aleyke yā Ebā Abdi'llāhî ve 'alā ervāhî'lletihālet bi-fenā'ike aleyke minnī selāmu'llāhî ebeden emmā bākiyet ve bākiye'l-leyli ve 'n-nehāri ve li-ecli'llāhî āhırü'l-'ahdi minni li-ziyāretike es-selāmu [24a] 'ale'l-Hüseyni ve 'alā 'alī ibni'l-Hüseyni ve 'alā evlādi'l-Hüseyni ve 'alā aşḫābi'l-Hüseyni rıdvānu'llāhî te'ālā 'aleyhim ecma'in⁴⁴.

Silsile-i Rasūlu'llāh şalla'llāhü 'aleyhi ve ālihi ecma'in.

Muḥammed bin 'Abdu'llāh, 'Abdu'llāh bin 'Abdü'l-muḥtalib, 'Abdü'l-muḥtalib bin Hāşim, Hāşim bin 'Abdü'l-menāf, [24b] 'Abdü'l-menāf bin Qureyş, Qureyş bin Ken'ān, Ken'ān bin 'Adnān, 'Adnān bin Ḥazret-i İsmā'il, İsmā'il bin Ḥazret-i İbrāhîm 'aleyhimā es-selām.

43 *Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine ve en son ona tabi olanlara zulm edenlere yardım et. Allah'ım Hüseyin'in başına gelen musibete de lanet et. Onların katlini gerçekleştirenlere tabi olanlara biat edenlere ve yayılanlara da lanet et. Onların hepsine lanet et.*

44 *Ey Abdullah'ın babası sana selam olsun ve sende fena bulan ruhlarla da selam olsun. Daima Allah'ın selamı sana olsun. Kendi ömründen, geceden ve gündüzden geri kalan her ne varsa ziyaretin için baki kalsın. Allah için son bir söz daha veriyorum. Hüseyin'e ve Hüseyin'in oğluna da selam olsun. Hüseyin'in çocuklarından, arkadaşlarından Allah onların hepsinden razı olsun.*

ON İKİ İMÂM EFENDİLERİMİZİN İSM-İ ŞERİFLERİ VE İMÂMETLERİ BEYÂNıyla ŞEHÂDETLERİ DAHI BEYÂN [25a]

Birinci İmâm

Hzret-i İmâm-ı ‘Alî kerema’llâhü vecchü beş sene imâm olup altmış üç yaşında iken İbni Mülcem şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Necef’dedir.

İkinci İmâm

Hzret-i İmâm-ı Hasan rağıya’llâhü ‘anhı altı mâh imâm olup kırk yedi yaşında iken Mu’âviye igvâsıyla [25b] zevcesi Ca’de tesmîm eyledi. Qabr-i şerîfi Medîne’dedir.

Üçüncü İmâm

Hzret-i İmâm-ı Hüseyin şâh-ı şehîdân-ı Kerbelâ rağıya’llâhü ‘anhü üç mâh imâm olup elli beş yaşında iken Yezîd-i la’în emriyle Şimîr-i la’în şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Kerbelâ’dadır. [26a]

Dördüncü İmâm

Hzret-i İmâm-ı Zeyne’l-‘Âbidîn rağıya’llâhü ‘anhü yigirmi iki sene imâm olup kırk yaşında iken Mervân şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Medîne’dedir.

Beşinci İmâm

Hzret-i İmâm-ı Muhammed Bâkır rağıya’llâhü ‘anhü on sekiz sene imâm olup [26b] altmış yaşında iken ‘Abdü’l-melik Hüşşâm şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Medîne’dedir.

Altıncı İmâm

Hzret-i İmâm-ı Ca’ferü’ş-Şâdıq rağıya’llâhü ‘anhü otuz üç sene imâm olup altmış beş yaşında iken Mansûr Kûfî şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Medîne’dedir. [27a]

Yedinci İmâm

Hzret-i İmâm-ı Mûsâ’-i Kâzım rağıya’llâhü ‘anhü beş sene imâm olup elli yaşında iken Hârûnü’r-Reşîd şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Bağdâd’dadır.

Sekizinci İmâm

Hzret-i İmâm-ı 'Alî Mūsâ er-Rızâ radıya'llâhü 'anhü yigirmi sene imâm [27b] olup elli yaşında iken Me'münü'r-Reşîd şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Hürâsân'dadır.

Çokuzuncu İmâm

Hzret-i İmâm-ı Muḥammedü't-Taḳî radıya'llâhü 'anhü on yedi sene imâm olup yigirmi beş yaşında iken Mu'taşım Bi'llâh şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Bağdâd'dadır. [28a]

Onuncu İmâm

Hzret-i İmâm-ı 'Aliyyü'n-Naḳî radıya'llâhü 'anhü otuz sene imâm olup kırk dört yaşında iken Mütevekkil Bi'llâh şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Samarra'dadır.

On Birinci İmâm

Hzret-i İmâm-ı Ḥasanü'l-'Askerî radıya'llâhü 'anhü yigirmi sene imâm [28b] olup elli yaşında iken Mu'temed Bi'llâh şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Samarra'dadır.

On İkinci İmâm

Hzret-i İmâm-ı Muḥammedü'l-Mehdî-i şâhibü'l-'aşrı ve'z-zemân radıya'llâhü 'anhü efendimiz hicretin iki yüz altmış bir tarihinde Mu'temed Halife zamanında Samarra'dan ğâ'ib [29a] oldu. Nereye gitdiği Allâhü a'lem. Rivâyet-i muhtelifle ile 'ömr-i şerîfleri üç senedir⁴⁵.

On iki imâm ve on dört ma'sûm-ı pâk efendilerimizi bilmeyen fuḳarâ tarîkatde bî-behredir. On dört ma'sûm-ı pâk efendilerimiz daḫı bunlardır:

Birinci Ma'sûm

Muḥammed Ekber ibni 'Aliyye'l-Murtażâ. Ḥavâric elinde [29b] kırk günlük şehîd oldu. Qabr-i şerîfi Bağdâd'dadır.

İkinci Ma'sûm

'Abdu'llâh ibni İmâm-ı Ḥasan. Yedi yaşında iken Talḫa bin 'Âmir şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Bağdâd'dadır.

45 Der-kenarda şu ibare sonradan ilave edilmiştir: "Ba'zıları elli üç yâḫüd elli altı senedir didiler. Mâr Şâh Pelîd şehîd eyledi. Lanḫa'da (?) medfündür."

Üçüncü Ma'şüm

‘Abdu’llāh ibni İmām-ı Hüseyn. İki yaşında iken ‘Abdu’llāh bin Ezdağ şehid eyledi. [30a] Qabr-i şerifi Kerbelā’dadır.

Dördüncü Ma'şüm

Qāsım ibni İmām-ı Hüseyn. Üç yaşında iken Nāqa şehid eyledi. Qabr-i şerifi Kerbelā’dadır.

Beşinci Ma'şüm

Hüseyn ibni İmām-ı Zeyne'l-‘Ābidin. Altı yaşında iken Manşür bin Aḥmed Tevekkül şehid eyledi. Qabr-i şerifi Rey’dedir. [30b]

Altıncı Ma'şüm

Qāsım ibni Zeyne'l-‘Ābidin. Bekr bin ‘Adū şehid eyledi. Qabr-i şerifi Başra’dadır.

Yedinci Ma'şüm

‘Aliyyü'l-Aqṭar ibni İmām-ı Muḥammedü'l-Bāḳır. Altı yaşında iken Aḥmed bin Manşür Dimeşki şehid eyledi. Qabr-i şerifi Sivas’dadır.

Sekizinci Ma'şüm

‘Abdu’llāh ibni İmām-ı Ca’ferü’ş-Şādık. Üç yaşında [31a] iken Mürḥa şehid eyledi. Qabr-i şerifi Bisṭām’dadır.

Doğuzuncu Ma'şüm

Yaḥyā El-Hādī ibni İmām-ı Ca’ferü’ş-Şādık. On yaşında iken ‘Abdu’llāh ibni Aḥmed-i Kūfī şehid eyledi. Qabr-i şerifi Bağdād’dadır.

Onuncu Ma'şüm

Şālīḥ ibn İmām-ı Mūsā’-i Kāzım. Üç yaşında iken ‘Osmān Dimeşki şehid eyledi. Qabr-i şerifi Şirāz’dadır.

On Birinci Ma'şüm [31b]

Ṭayyib ibni İmām-ı Mūsā’-i Kāzım. Yedi yaşında iken Yūsuf ibni İbrāhīm Dimeşki şehid eyledi. Qabr-i şerifi Rıḥle’dedir (?).

On İkinci Ma'sûm

Ca' fer ibni İmâm-ı Muhammedü't-Taķî. Dört yaşında iken Yûsuf ibni İbrâhîm Dîmeşķî şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Qum'dadır.

On Üçüncü Ma'sûm

Ca' fer ibni İmâm-ı Hâsanü'l-Askerî. Muhammed bin Nâşır Dîmeşķî [32a] şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Debre'dedir.

On Dördüncü Ma'sûm

Qâsım ibni İmâm-ı Hâsanü'l-Askerî. Üç yaşında iken İbrâhîm Dîmeşķî şehîd eyledi. Qabr-i şerîfi Cezayir'dedir rıdvânu'llâhü te'âlâ aleyhim ecma'in⁴⁶.

İmâm-ı azîz min aşlû'l-uşûl nûru'llâhü'l-mecbûl ü sülâletü'r-rasûl, maṭla'-ı envâr-ı zû'l-celâl ve sırr-ı şâhîb-i idrâk ve'l-uḫûl⁴⁷ Sulṭân Hâcî Bektaş Velî [32b] el-Ḥorâsânî:

Nitekim zıkr olındı. Seyyid Muhammed oğlıdır, Seyyid Muhammed Mûsâ'-i Şânî oğlıdır, Mûsâ'-i Şânî İbrâhîm el-Mûkerremü'l-Mecâb oğlu Mûsâ Rızâ'nın ata ana bir küçük karındaşı ki Mûsâ Kâzım evlâdlarından Abbâs Qâsım ve Hâmza cümle bir atadandır, atalarının ismine Necmetü'l-Nebeviyye dirler idi. Biri daḫı Mûsâ Kâzım ḥâzretlerinin otuz ṭokuz oğlu var idi. On altısı laḫablî, mâ'-adâsî laḫabsız ve on ṭokuz kıızı var idi. [33a] Yedisi laḫablî mâ'-adâsî laḫabsız idi. Mûsâ Kâzım İmâm-ı Ca' ferü's-Şâdıķ oğlu, Ca' ferü's-Şâdıķ İmâm-ı Muhammedü'l-Bâķır oğlu, Muhammedü'l-Bâķır İmâm-ı Zeyne'l-Âbidîn oğlu, Zeyne'l-Âbidîn İmâm-ı Hüseyn oğlu, İmâm-ı Hüseyn ḥâzretlerinin vâlidesi binti rasûlü's-şâķaleyn Fâṭimatü'z-Zehrâ ve babası Esadü'llâh el-Ġâlib ḥâzret-i emîrû'l-mü'mînîn Alî ibni Ebî Ṭâlib keremu'llâhi vecchü ve dedesi Seyyidü'l-Kevneyn Muhammedü'l-Muṣṭafâ şalla'llâhü aleyhi ve sellemdir. [33b] Her vech ile ol mesned-nişîn nesl-i seyyidü'l-mürselîn Ḥâzret-i Sulṭân Hâcî Bektaş Velî el-Ḥorâsânî ḫaddese sırrahü'l-azîz, bilâ-ḫilâf seyyid ve şâhîḫü'n-nesebdir.

46 *Allahü teâlânın rızası onların üzerine olsun.*

47 *Azîz imam, asil soydan gelen Allah'ın nuru, peygamber efendimizin ailesi (soy) ile karışmış olan, akıl ve idrakın sahibinin sırrı, Allah'ın nurunun başlangıcı.*

Meydān-ı Erenlerde Olan On İki Post⁴⁸ Beyān Olunur

Birinci Baba Postu ki Ḥorāsān postudur. İkinci Aşçı Postu ki Seyyid ‘Alī Sultān postudur. Üçüncü Etmekçi Postu ki Balım Sultān postudur. [34a] Dördüncü post ki Naķīb, Sultān Ğayġusuz postudur. Beşinci Atacı Postu ki Kaṅber ‘Alī postudur. Altıncı post ki Meydāncı, Şarı İsmā‘il postudur. Yedinci post ki Türbedār, Kara Tonlu Cān Baba postudur. Sekizinci Kilerci Postu ki Şāh Kulu Ḥacım Baba postudur. Tokuzuncu Kahveci Postu ki Şāh Şāzeli postudur. Onuncu Kurbān Postu ki İbrāhīm ‘aleyhi’s-selām postudur. [34b] On birinci post ki Selmān-ı Pāk postudur. On ikinci post ki Mihmāndār Hızır ‘aleyhi’s-selām postudur, Hū dost.

Hem dem ol ehl-i dil ile tenini cān ide gör

Ğāfil olma gözün aç sen seni insān ide gör Ḥarrarehu Rızā’i [35a]

Ḥāzā Noķtatü’l-Beyān Ma‘a Ḥurūfāt

Pest ü heşt ü sivvüm

Ma‘lūm oluna ki zümre-i ehl-i tarīķ cāhil olmayıp ya‘nī kendi vücūduna ‘ālim olmaķdır ki rūḥ-ı insānī nūr-ı Muḥammed ‘Alī’dir. Bunlar şüret-i imāndır. İmān bunca peyġamberleri ḥaķ bilmekdir. Ḥuşuşan netice-i enbiyā ve netice-i evliyā Muḥammed ‘Alī’dir, ilā yevmi’l-ķıyāmet āli ve evlādı neticeleridir, cümlesi ḥaķdır. Bunlara ittibā‘, Ḥaķķ’a ittibā‘ ve bī‘ atdır. Ol daḥı insān ta‘rifidir, Kur‘ān dimekdir [35b] ve sırr-ı Kur‘ān maķtu‘āt-ı ḥurūfdur. Anlar daḥı yigirmi sekizdir. Süre-i evvelleridir ki; Elif, Lam, Mim; Kef, He, Ye, ‘Ayn, Şad; Ḥa, Mim, ‘Ayn, Kaf ve ġayrıları bunlar insānıñ sır olan nūr-ı Muḥammed ‘Alī ta‘rifidir. Bu yigirmi sekiz ḥurūfa lā ķā’im-maķāmdır, Muḥammed ‘Alī’ye işāretidir. Elif ‘Alī, Lam Muḥammed’dir. Ğayn Ḥasan, Hı Ḥüseyn, Şım Zeyne’l-‘Ābidin, Sin ‘Alī Naķī, Ra Ḥadīce, Ze Fāţıma, Fe Muḥammed Bāķır, Kaf Mūsā’-i Kāzım, Şad Muḥammed Ekber, Ḍat [36a] ‘Abdu’llāh, Te Behcet Kāsım, Şe ‘Abdu’llāh-ı Şānī, Ḥa ‘Aliyyü’l-Aķtar, ‘Ayn ‘Abdu’llāh-ı Şālīs, Zel Ca‘fer-i Şadık, Nun Muḥammed Mehdī, Cim sultān-ı ġarībān şāh-ı Ḥorāsān ‘Alī Mūsā er-Rızā, Mim Ḥasanü’l-‘Askerī, Ye Muḥammed Taķī, Kef Ḥüseyn-i Ma‘şüm, Lam Kāsım, Dal Yaḥyā Hādī, Be Şālīḥ, He Ṭayyib, Ṭı Ca‘fer-i Ma‘şüm, Vav Kāsım-ı Şānī, Zı Ca‘fer-i Şānī

48 Tarikatta belli bir görev aşamasını gösteren on iki makam (Korkmaz, 1994: 275). Bu makamlar özellikle Bektaşilikte icra edilen ritüellerde büyük önem arz etmektedir.

İmdi dört hurûf var ki 'Arabîde söylenmez, 'Acemîde söylenir. [36b] Bu kâ'inatîñ aşlı ve terâzûsudur. Pâ Âdem, Çā Nūh, Jā İbrāhîm, Gef Muḥammed'dir. Bu otuz iki vücūd-ı insānîde mevcüddur ve bu otuz iki de vücüdda böyle isbât olunur: Kaşlar Ḥadîce, Fâtîma Gözler Ḥasan ve Ḥüseyn Üst Kirpikler Zeyne'l-Âbidîn, 'Alî Nakî, Alt Kirpikler Mūsā'-i Kāzım, Muḥammed Bākır Şaç Muḥammed, 'Alî Burun Delikleri 'Alî Rızā, Ḥasanü'l-'Askerî Ağız Muḥammed Taķî [37a] Bıyıklar Âdem ve Ḥavvā Şaķal İbrāhîm ve Nūh.

Ey 'azîzim bir nazār kııl ki cümle hurûf mazharı hurûf-ı Qur'an, mazhar-ı Qur'an peygamber ve qavminiñ ta'rîfi cümle celâl ü cemâlî beyândır. Cemâl, Muḥammed 'Alî'dir. Bunlar bir nürdur, bir harfdır, bir elifdir. Elifîñ aşlı noķtadır. Noķta, cümle hurûfuñ aşlı olduğu gibi cümle aşlı 'Alî'dir, Muḥammed şüretidir. Ta'rîf muṭlaķān sırr-ı insāndır. Sırr-ı insān ḥaķķıñdır. Ḥadîş-i ķudsîde el-insānū sırrı ve ene sırrehü⁴⁹ buyurmuşdur. [37b] Ve hüve'l-'aliyyü'l-kebîr ve hüve'l-'aliyyü'l-'azîm ve hüve'l-'aliyyü'l-ḥakîm. El-'ârifü'l-bākî el-işārehü. Gerçek erenlere hü.

SONUÇ

Bu çalışmada, Alevîlik Bektaşîlikle ilgili en temel prensip ve uygulamaları içeren bir mecmua söz konusu edildi. Bu mecmuanın Nâd-ı Ali, On İki İmam ve On Dört Masûm-ı Pâk için yazılan Salavatname, On İki İmam için yazılan Salavatnameyi içerdîği görülmüştür. Bunların yanında mecmua, sabah gülbenginden başlamak üzere niyaz, tac, tûğ-bend, teslim, çerâğ, meydan taşı, ikrar, gusl vb. gibi Bektaşî erkânının temel unsurlarının pratiği esnasında söylenen "tercüman"ları da bünyesinde barındırmaktadır. Aynı zamanda mecmuada On İki İmam'ın imamet süreleri ile nerede öldükleri ve kim tarafından şehit edildikleri, kabirlerinin nerede bulunduğu gibi bilgileri içeren bir kısmın yanında On Dört Masûm-ı Pâk'ın isimleriyle kim tarafından katledildiklerini ve kabirlerinin nerede olduğunun ifade edildiği bir kısım bulunmaktadır. Her ne kadar bu kısımlar orijinal olmasa da bu tip bilgilerin toplu bir şekilde verilmiş olması okuyucu için büyük kolaylıktır.

Mecmuada yer alan bir diğer bilgi de Hacı Bektaş Veli'nin silsilesidir. Bu bölümde Hacı Bektaş Veli'nin babasından başlayarak Hz. Muhammed'e varana kadar tüm silsilesi sayılmış ve kendisinin seyyid olduğu vurgulanmıştır.

49 *İnsan benim sırrımdır. Ben de insanın sırrıyım.*

Mecmuada Bektaşîlikte bulunan 12 postun neler olduğu tek tek sayılmış ve bu postların kimlere ya da neye nispet ettiği sıralanmıştır. Buna göre bu postlar ve postların nispet ettiği kişiler ya da mekânlar şu şekildedir: Baba Postu (Horasan), Aşçı Postu (Seyyit Ali Sultan), Ekmekçi Postu (Balım Sultan), Nakîb Postu (Sultan Kaygısız), Atacı Postu (Kamber Ali), Meydancı Postu (Sarı İsmail), Türbedar Postu (Karadonlu Can Baba), Kilerci Postu (Şah Kulu Sultan), Kahveci Postu (Şah Şazeli), Kurban Postu (Hz. İbrahim), Selmân-ı Pâk Postu, Mihmandar Postu (Hızır).

Mecmuanın son kısmında ise Hz. Ali'ye nispet edilen Noktatü'l-Beyân adlı eserden küçük bir parça bulunmaktadır. Bu küçük parçada Kur'an-ı Kerim'i oluşturan harflerin peygamberlerden ve ehl-i beytten kimleri temsil ettiği üzerinde durulmuştur. Diğer taraftan burada Arap alfabesinde bulunmayan “pe, çim, je, gef” harflerinin de sırasıyla Hz. Âdem, Hz. Nûh, Hz. İbrâhîm ve Hz. Muhammed'i simgelediği belirtilmiştir. Esere göre tüm bunlar kainatın aslı ve terazisidir.

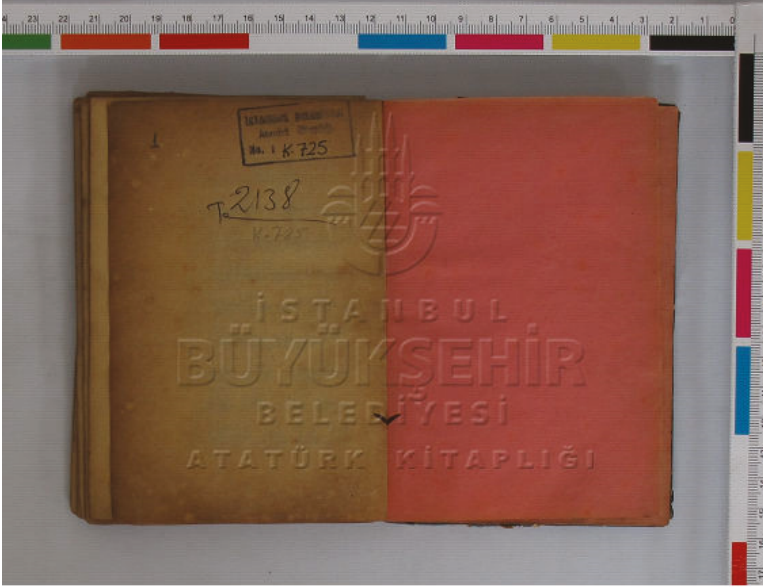
Türk kültür ve inanç haritasının temel taşlarından birisi Alevîlik Bektaşîliktir. Her ne kadar bu iki unsuru yan yana zikretme eğilimi olsa da aslında temel dinamikleri açısından birbirleriyle çok da benzerlik arz etmeyen bu iki önemli yapı hakkında bilinen ve ortaya konan husus oldukça azdır. Alevîliğin siyasî ve toplumsal kaygılardan dolayı inanç esas ve uygulamalarını daha çok sözlü olarak aktarma eğiliminde olması, Bektaşîliğin de “yol”un tüm ritüel ve pratiklerini “sır” olarak kabul etmesi dolayısıyla bu iki inanç hakkında bilinenler oldukça sınırlıdır. Dolayısıyla da bu çalışmada söz konusu edilen mecmua, bu konuda yazılmış diğer örneklerden çok farklı olmasa da, Bektaşîliğin temel ritüel ve pratiklerini içeriyor olması açısından önemli bir kazanım olarak düşünülmelidir.

KAYNAKÇA

- BIRGE, John Kingsley (1991). *Bektaşilik Tarihi*. Çev. R. Çamuroğlu. İstanbul: Ant Yay.
- DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI. *Kur'an-ı Kerim*. <http://kuran.diyaret.gov.tr/> [erişim tarihi 06.01.2017].
- ERDOĞMUŞ, Seyfullah (2003). *Ehl-i Sünnet ve On İki İmam*. <http://www.islah.de/menhec/men00019.pdf> [erişim tarihi 10.01.2017].
- ERSAL, Mehmet (2016). *Alevilik Kavramları ve Ocak Sistemi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi Yay.
- GIYNAŞ, Ali Kamil (2011). "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası". *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*.S. 25.
- GÖLPINARLI, Abdülbaki (1979). *Ondört Masum, Hz. Peygamber, Hz. Fâtma ve On İki İmam*. İstanbul: DER Yay.
- KILIÇ, Filiz, Kökel, Coşkun ve Bülbül, Tuncay (2008). *Ana Hatlarıyla Horasandan Anadolu'ya Alevilik ve Bektaşılık*. Ankara: Grafiker Yay.
- KORKMAZ, Esat (1994). *Ansiklopedik Alevilik ve Bektaşilik Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Ant Yay.
- KORKMAZ, Esat (2008). *Anadolu Aleviliği*. İstanbul: Berfin Yay.
- SARIKAYA, Mehmet Saffet (2009). "Bektaşî ve Alevî Kültürünün Yazılı Kaynağı Olarak Fütüvvetnameler". *Doğumunun 800. Yılında Hacı Bektaş Veli ve Bektaşılık Sempozyumu*. İstanbul: Fatih Üniversitesi.
- TEBER, Ömer Faruk (2008). *Bektaşî Erkânâmelerinde Mezhebî Unsurlar*. Ankara: Aktif Yay.
- ÜZÜM, İlyas (1998). "Kültürel Kaynaklarına Göre Alevî İnançları ve İbadet Anlayışları". *Köprü Dergisi*. Sayı 62.
- YALÇIN, Alemdar, Yılmaz, Hacı (2005). "Arnavutluk Devlet Arşivlerinde Bulunan Türkçe Yazma Eserler / Erkânâme 1". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*. S. 33.

EKLER

EK 1-2

EK 3-4

EK 5-6

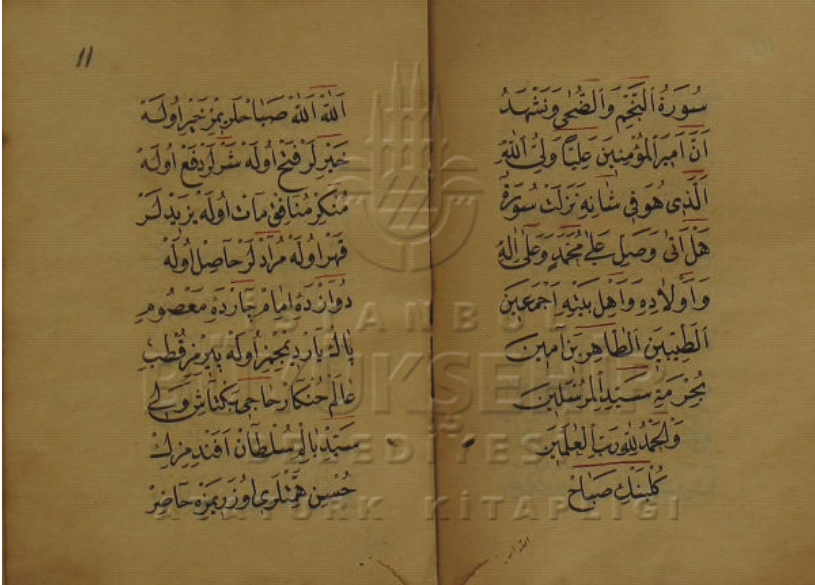
EK 7-8

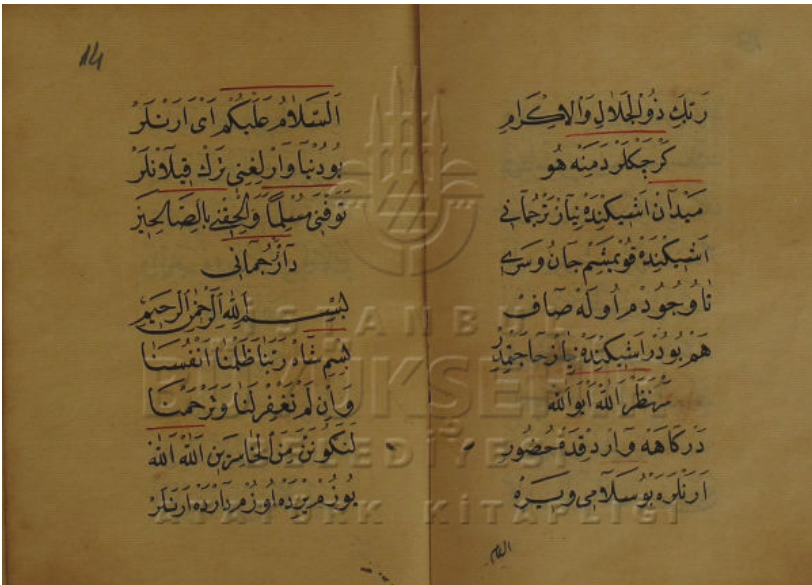
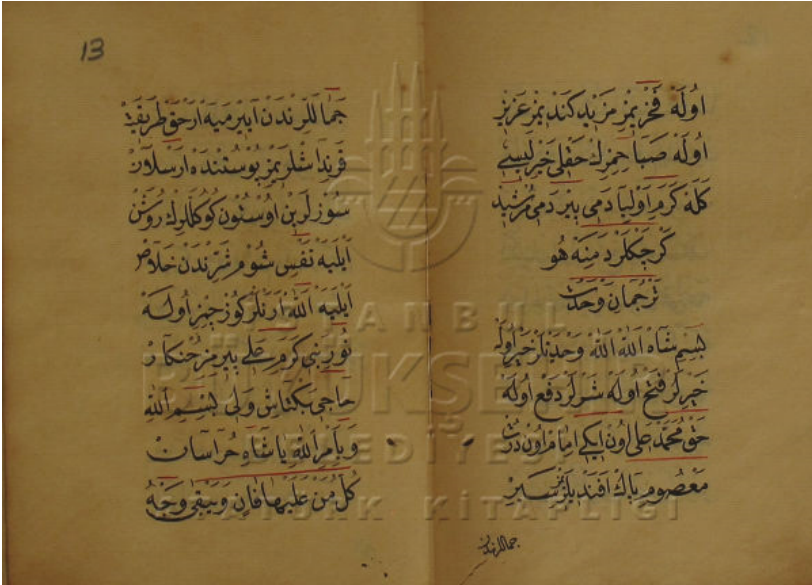
EK 9-10

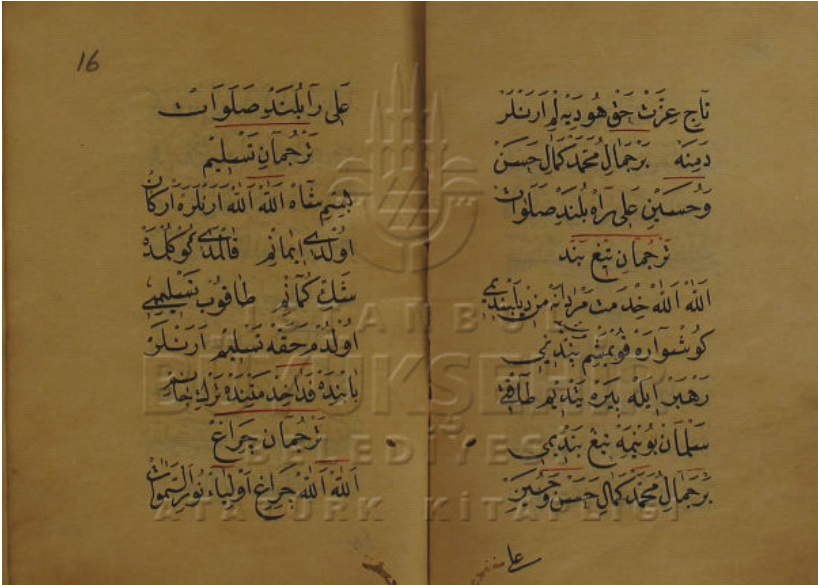
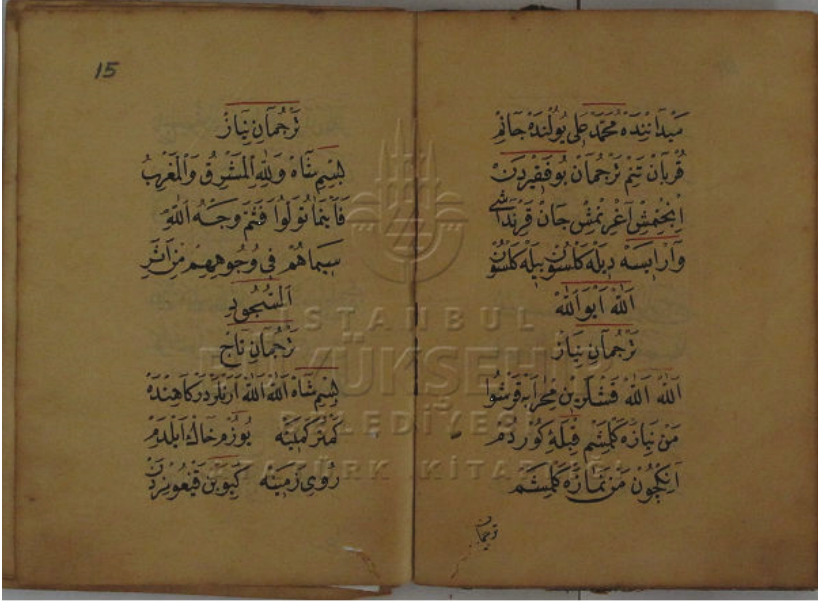
EK 11-12

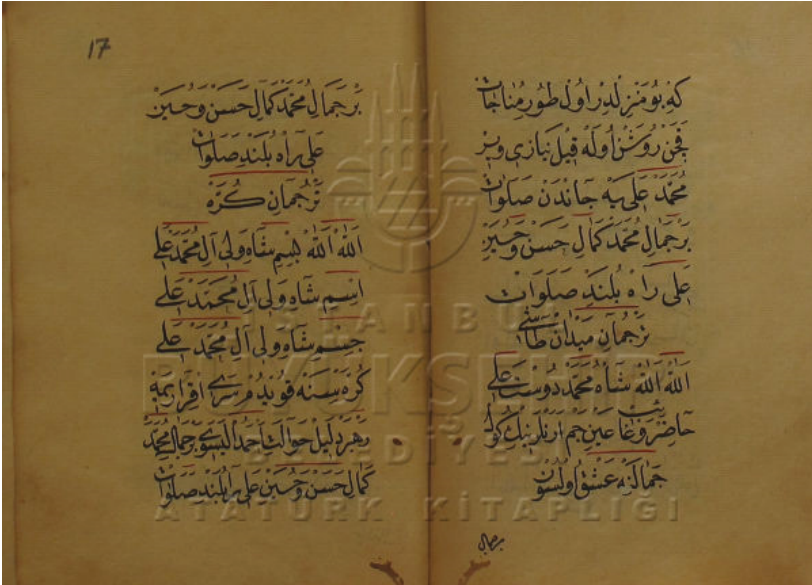
EK 13-14

EK 15-16

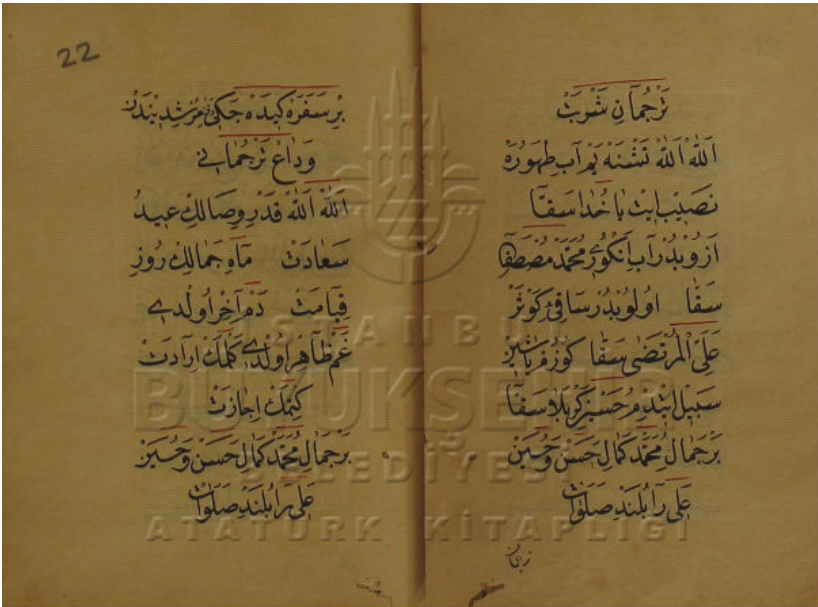
EK 17-18

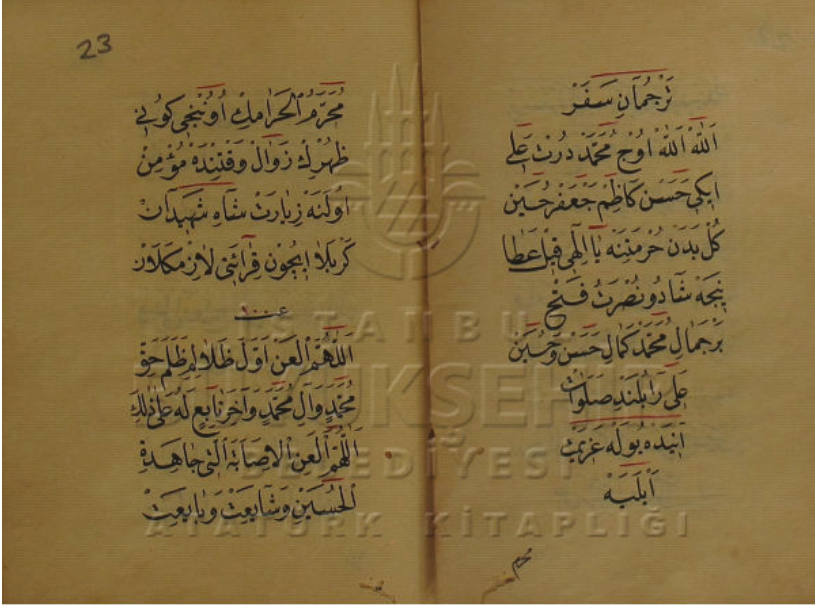
EK 19-20

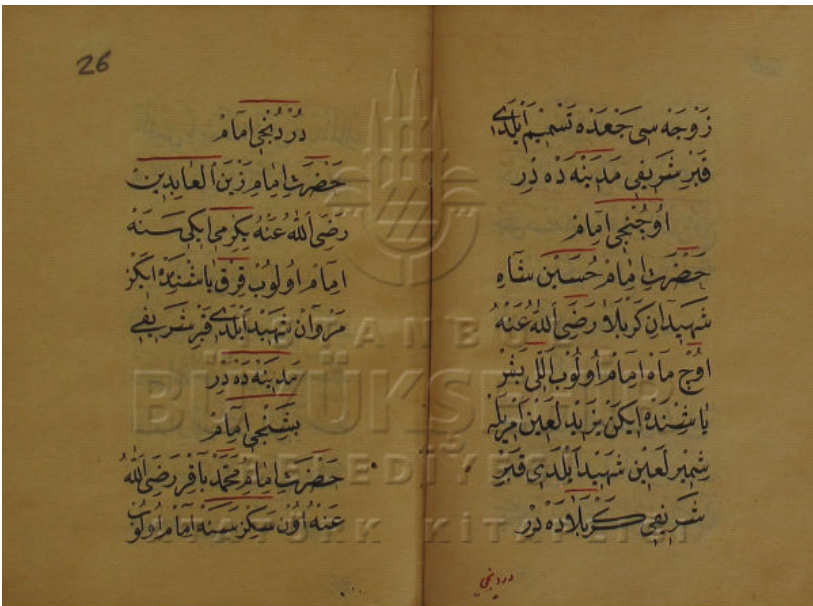
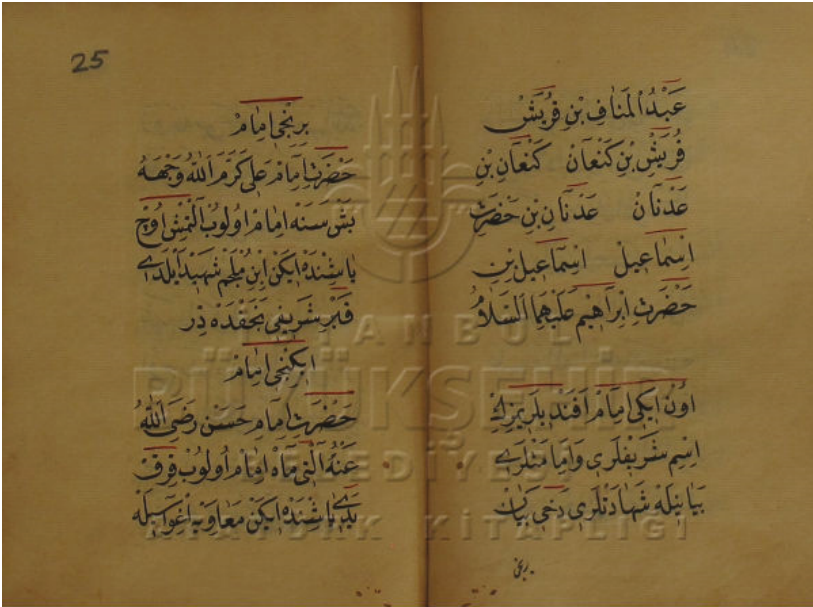
EK 21-22

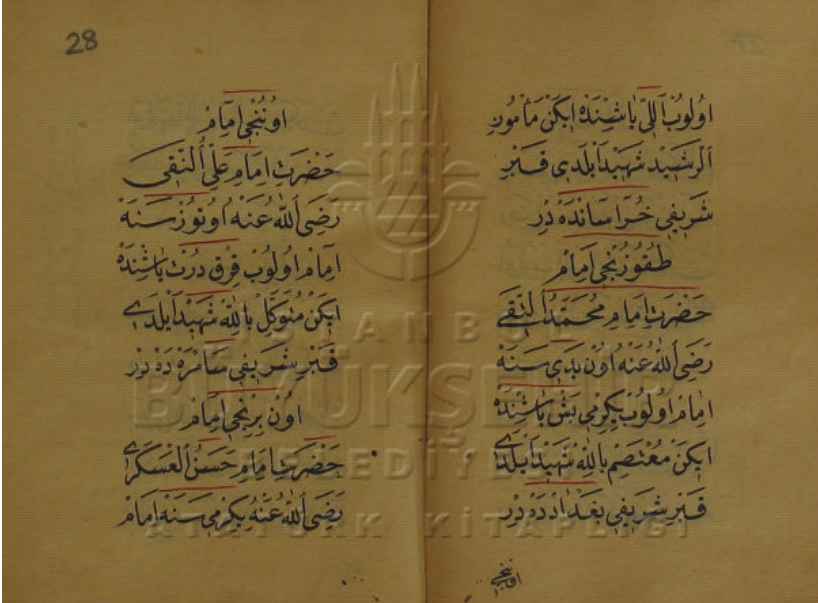
EK 23-24

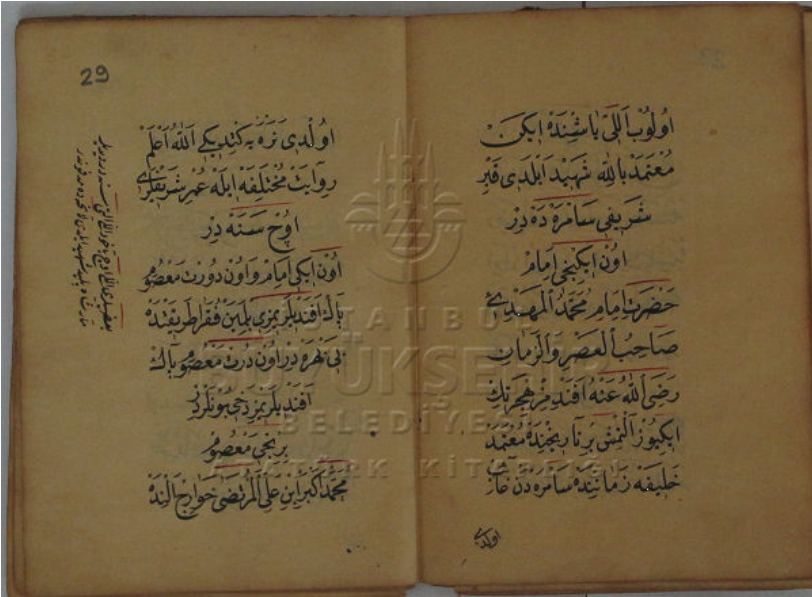
EK 25-26

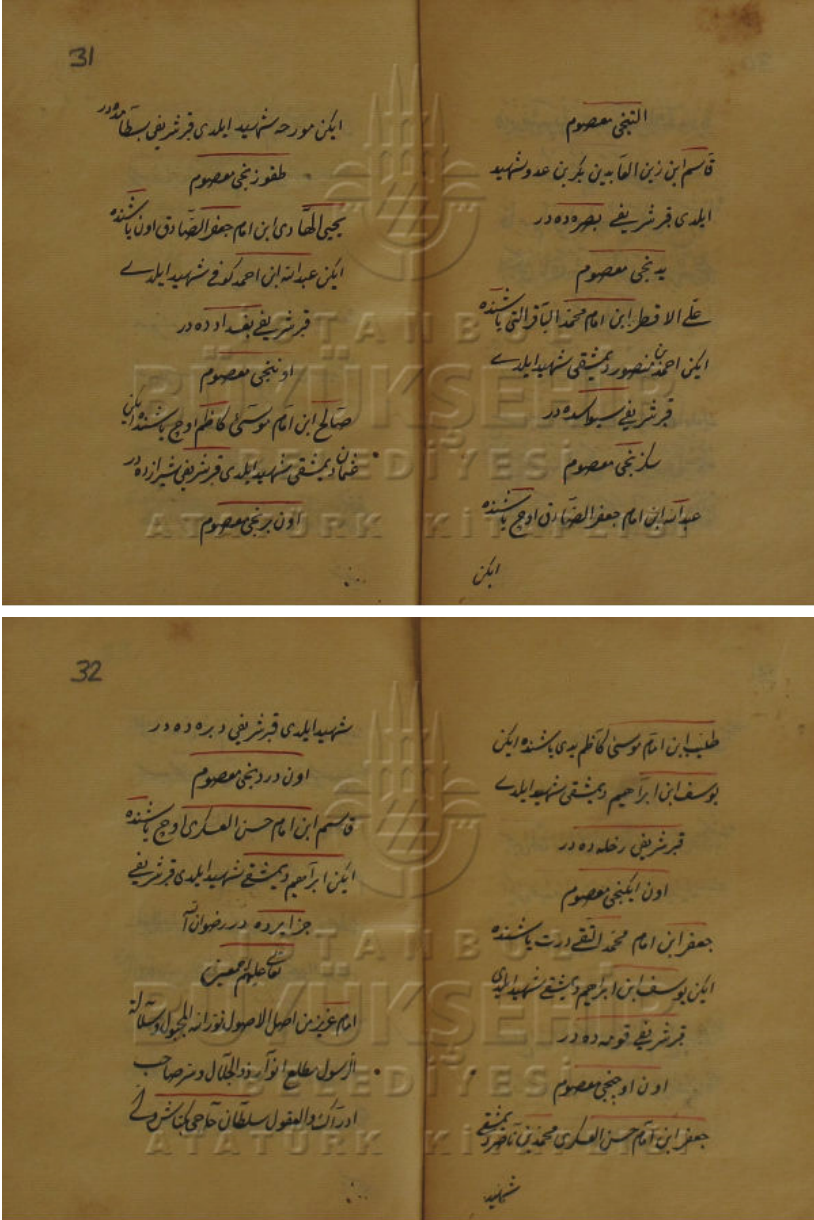
EK 27-28

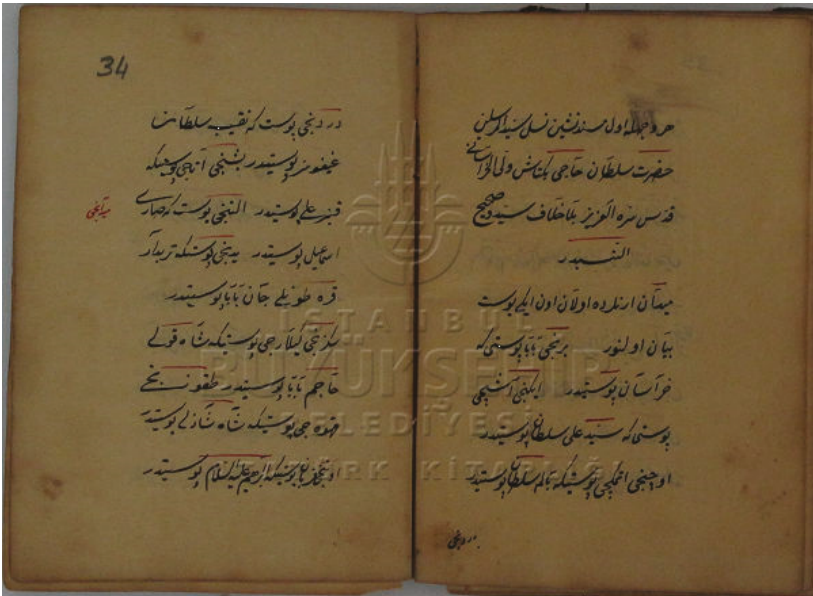
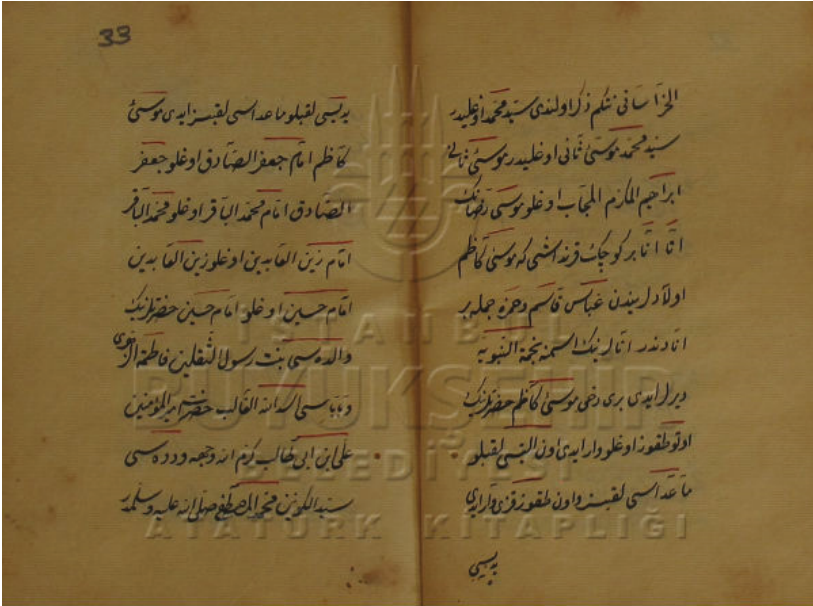
EK 29-30

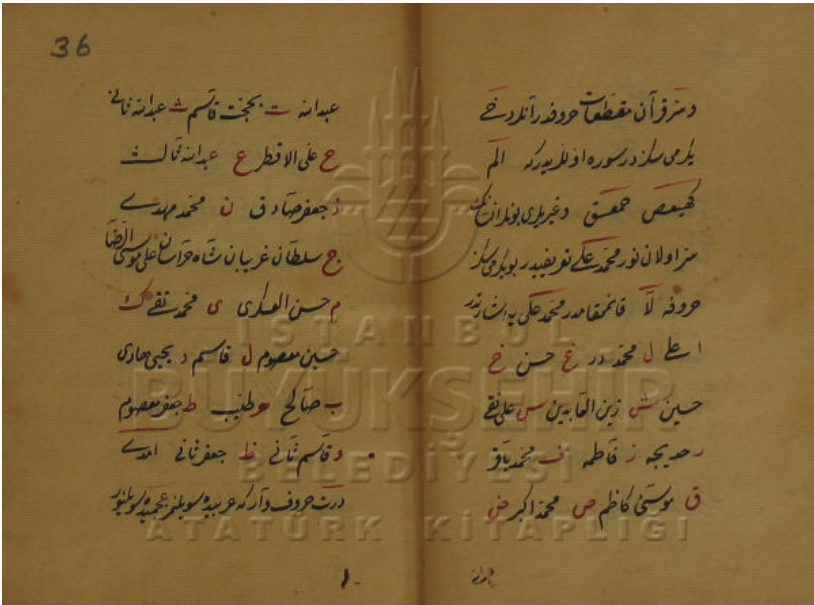
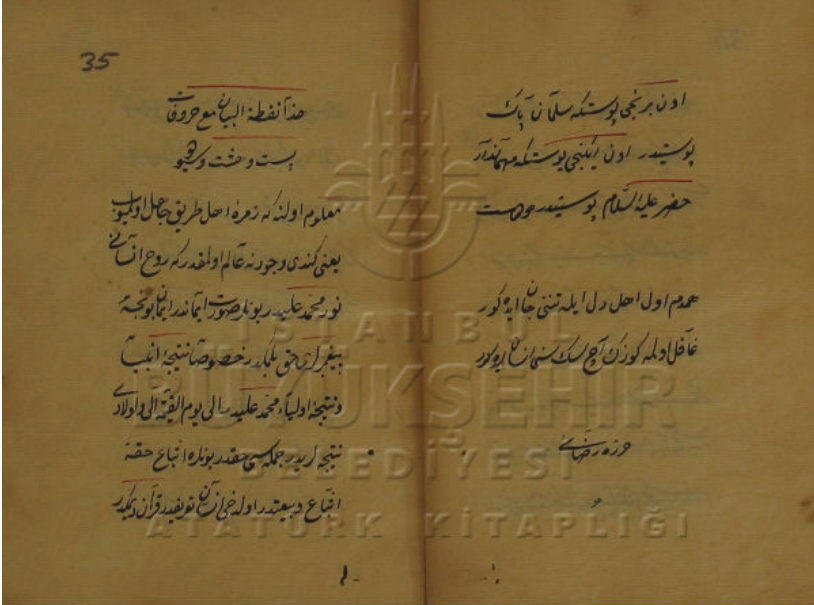
EK 31-32

EK 33-34

EK 35-36

EK 37-38

